Ч. 92 Четвер 25 цьвітня (7 мая) 1896. Рік VI.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провинциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20.

Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45

Поодиноке число 3 кр.

З Ради державної.

Право вибору для челяди.

На засіданю дня 29 цьвітня вела ся дальша дискусия над справою признаня челяди права виборчого. Промавляли:

Пос. Ебенгох, котрий заявив, що єго партия буде голосувати за §. 9 а. Бесідник полемізував відтак з виводами пос. Кронаветтера і сказав: Від коли заведено свободу стану селяньского і селянин дістав ся в неволю процентів, суспільний обовязок не журить ся тим, що суть суспільні потреби, він висисає, здирає, рабує, що лиш де дасть ся, без взгляду на то, чи суть які суспільні потреби, чи їх нема. То єсть ріжниця межи неволею селяньства в середних віках, а тою неволею яка єсть тепер. (Пос. Кронаветтер противить ся). Але пос. Кронаветтера годі научити. (Кронаветтер: Певно що годі! То все не придасть ся до нічого!). Бесідник протестував відтак против того, мов би то у селян віра була лиш на то, щоби челядь удержати в послуху. Нехай пос. Кронаветтер піде між селян і стане їм голосити свою науку, — они певно змиють єму добре голову.

Пос. Кайцль поставив на случай відкиненя внесеня Брзорада слідуюче внесенє: Кождий горожанин держави мужеского рода має право вибирати в тій громаді, в котрій в день розписаня вибору мешкає, скоро проживає в округї виборчім бодай три місяцї. Коли-ж якась громада творить більше як один округ виборчий, то під тими самими услівями має право вибору той, хто в округї виборчім свого місця проживаня в часї розписаня виборів, мешкає в громаді бодай від трох місяців.

Доля робітника господарского.

Слідуючі бесідники: Кравз, Кавніц Троль і Морре полемізували головно з пос. Ґаґенгофером. Пос. Морре сказав: Я би не забирав голосу як би но то, що селяньский посол із Стириї з любови і вдячности для тих, що в потї чола працюють і помагають єму робити маєток, не уважав ся змушеним виключати челядь сїльску від права виборчого. Я противний широкому праву виборчому, бо я того погляду, що голова родини повинен старати ся о родину.

Або може челядь в тім краю, звідки внеско давці, така вже щаслива, що не потребує старати ся о то, щоби і їй дано право старати ся о себе? Не минуло ще й дві неділї, як в повітї Юденбурґ занедужав у одного господаря паробок, котрому дні єго роботи були скінчили ся. Господар не був обовязаний держати єго довше, але той паробок тяжко занедужав і просив ся, щоби єму позволили перебути доти, доки він не подужає на стілько, що буде міг собі пійти. Ба, але єго обливали водою, ганьбили, не давали нїчого їсти, аж він наконець одного вечера, коли єму вже за богато було тих мук, встав, убрав ся, і вийшов на яких двіста кроків від хати умирати на дворі. Хиба-ж челядь, котра на старість може щось подібного сподїяти ся, не має права заступати тут своїх інтересів? Мене то дивує, що пос. Ґаґенгофер ставить як-раз противне внесенє.

Промавляли ще посли Фалькенгайн, Пернерсторфер і Менґер а відтак дебату перервано.

Голосованє.

В четвер дня 30 цьвітня прийшло до голосованя над §§. 9 а) і б), в котрих містять ся постанови що до осїдку управнених до голосованя і що-до права виборчого для челяди. Ухвалено ті параґрафи після внесеня комісиї а тим прилучено челядь до загальної кляси виборців. За внесенем Ґаґенгофера, щоби челядь виключити від права виборчого, голосувало всего лиш 8 послів: Ґаґенгофер, Бартолї, Фалькенгайн, Грек, Кальтенеґер, Карльон, Катрайн і Трайнфельс.

До §. 10 а) (о виборах виборців) було поставлене внесенє меншости ґр. Фалькенгайна і товаришів, щоби в §. 10 а) по вступних словах „в клясї виборців з громад сїльских“ додати: „і в загальній клясї виборців“. Відтак мала бути додана ще мала зміна і в §. 10 б). При голосованю відкинено поправки ґр. Фалькенгайна а §§. 10 а), б) і в) ухвалено після внесеня комісиї.

Допись.

З Бережан.

(Збори півців церковних з деканатів бережаньского і підгаєцкого).

Дня 16 цьвітня с. р. відбули ся в Бережанах збори півців церковних деканату бережаньского і підгаєцкого. По відправленю сьв. Литургії зібрались в домі Впреподобного о. декана Кордуби слідуючі участники зборів: Ілия

---

8)

З КРАЮ ЗОЛОТА і ДИЯМАНТІВ.

ОБРАЗКИ З ПОЛУДНЕВО-АФРИКАНЬСКИХ РЕПУБЛИК.

Після

Дра А. Ціммермана, Шмайсера, Е. Вебера і др.

зладив К. ВЕРБЕНКО.

(Дальше).

V.

Перші початки трансвальскої републики. — Анґлїя в 1877 р. — Побіда Бурів і президент Кріґер. — Відкрите золотих жил. — Внутрішний устрій держави і відносини Бурів до иньших народів. — Демократичні аристократи і борцї за волю гнобителями волї.

В ту саму пору, коли основано ораньску републику і коли она мусїла бороти ся о своє істнованє з ненаситними Анґлїйцями, пішла часть Бурів за ріку Валь, а знайшовши урожайний край, догідний для рільництва і годівлї худоби, постановила там осїсти. Але племена Зулюсів під проводом свого верховоди Мосілїкатсе ставили їм сильний опір. Настала люта війна, котра остаточно закінчила ся щасливо для Бурів. Первістні мешканцї краю мусїли вступити ся чужинцям і пішли аж за ріку Лімбопо до теперішного краю Матабелїв, а Бури остали ся панами в забранім краю. В 1853 р. проголосили они свій край независимим під назвою „Zuid-Africaansche Republick“ (полуднево-африканьска република), а найстаршого сина свого проводиря, Преторіюса, Мартина Весельса вибрали в 1855 р. першим президентом. Від єго імени називає ся теперішна столиця републики, Преторія. В перших роках мусїла молоденька република вести люту війну з Кафрами, первістними жителями краю, мала немало клопоту і з Анґлїйцями а до всего лиха причиняв ся ще й великий брак гроша. Преторіюс видів, що не дасть всему ради і по 16-лїтнім урядованю зрік ся в 1871 президентури.

На місце Преторіюса вибрано президентом Бурґерса, голяндско-реформованого сьвященика. Бурґерс був то чоловік вольнодумний і дуже здібний. Він почав заводити в краю реформи і хоч сам сьвященик, старав ся обмежити вплив духовеньства на школи. Але нарід став тому опирати ся і богато Бурів стало покидати край. Бурґерс хотів поправити фінанси і думав затягнути позичку та в тій цїли поїхав був в 1875 р. до Европи. Він носив ся тогди з гадкою побудувати зелїзницю з Преториї до моря на всходї, іменно до заливу Делягоа і на то головно треба було єму гроший. Лиш з великим трудом удало ся єму затягнути малу позичку. Тимчасом, коли він ще перебував в Европі, збунтували ся були в 1876 р. в північній стороні краю Кафри під проводом начальника племени Секокунї. Бури не могли дати ради ворохобникам, а Анґлїя скористала з того, і подібно, як то зробила в краю Ґріка, як хотїла зробити з ораньскою републикою, постановила зробити з Трансвалїєю або полуднево-африканьскою републикою. Анґлїя постановила вмішати ся до сеї справи і в 1877 р. вислала до Преториї свого специяльного повномочника Шепстона, котрий дня 12 цьвітня 1877 р. проголосив Трансвалїю в імени анґлїйскої королевої власностию анґлїйскою, нїби то длятого, що Бури не можуть дати ради ворохобни, котра єсть небезпечною для анґлїйских кольоний. Бурґерс зрік ся президентури і виїхав з краю і проживав відтак аж до смерти на анґлїйскій пенсиї в капштадскій кольонії.

Бури з разу, хоч з важким серцем піддали ся сей судьбі але потайком лиш думали о тім, як би то освободити ся з анґлїйского ярма. З'їзджали ся ночами в ріжних сторонах краю і радили над тим, як би то вибити ся з під тяжкої анґлїйскої руки. Наконець дня 8 грудня 1880 р. зібрали ся на велику раду народну в Пардекраль, недалеко нинїшного Кріґерсдорпа і там присягли собі, що будуть бороти ся аж до послїдної каплї крови за свою свободу і независимість, а коли-б не вдїяли нїчого, то радше спалять все і підуть в пустиню далеко на північ, як щоби ще довше мали терпіти над собою верховодтсво Анґлїйців. Проголошено край знову републикою а найвисшу власть в краю зложено в руки трох мужів: Преторіюса, Павла Кріґера і Жуберта. Під проводом Жуберта виступили відтак Бури против надходячого з Наталю анґлїйского войска і по малих стичках побили наконець Анґлїйців в лютім 1881 р. в тім місци, де нинї місто Чарльставн на граници

Бойкевич, Михайло Новицкий, Іоан Сойка, Лаврентий Демко, Стефан Кореньовский, Георгій Цап, Петро Воробець, Йосиф Білоус, Евстахій Кудла, Денис Корбин, Іван Олійник, Тимотей Демашевский, Гавриїл Несторович і Петро Балящук. Крім наведених півців явили ся на зборах: Вп. п. Комарницкий, радник суду, Вп. о. Свистун і Вп. о. Садовский.

По відкритю засїданя вибрано предсїдателем Вп. о. декана, а той відкриваючи наради зазначив конечну для півців потребу лучити ся разом як найчисленнїйше в товариство, котрого цїлию єсть моральне і матеріяльне піднесене півців церковних. На припорученє о. предсїдателя відчитав відтак о. Садовский головнїйші параґрафи статутів.

Підчас читаня завела ся жива дискусия над поодинокими точками, а опісля згоджено ся в цїлій основі на предложений статут і принято єго, а п. Бойкевич обовязав ся предложити власти політичній пять примірників статутів в цїли затвердженя їх і з основаня аґентури в Бережанах. Всї присутні півці вписали ся в члени товариства, а 8 з них зложили вписове по 1 зр, а відтак одноголосно вибрали своїм аґентом п. Сойку півця в Бережанах, а єго заступником п. Воробцїя, півця в Потуторах.

Жива дискусия розвинула ся відтак над сим, якої засади належить держати ся при обсаджуваню посад півців церковних. І дійстно, важна то річ! Остаточно згоджено ся на то, що аґентура враз з деканом має предкладати терно, а парох з громадою мають вибирати одного з трох. Відтак говорив п. Сойка в довшій своїй бесїдї о важнім значіню і впливі півців церковних в громадї. Та на жаль — сказав бесїдник — лучають ся люди між півцями, що не понимають своєї гідности. П. Воробець говорив о квестионари, подібнім до того, який розіслано в перемиській епархії. Наконець промавляв ще п. Бойкевич в справі фонду дяківского, до котрого повинна би кожда церков складати по 1 зр. річно.

На тім закінчено збори а присутні подякувавши Впреподобному о. Декану за ласкаві труди для справи півців, розійшли ся домів.

Іоан Сойка,
аґент Товариства півців церковних.

Перегляд полїтичний.

На вчерашнім засїданю Палати послів ухвалено важну зміну в реформі виборчій. Ото в поіменнім голосованю постановлено на внесенє пос. Барайтера 117 голосами против 103, що вибори мають відбувати ся тайно картками. Внесенє Кравза, щоби і вибори виборців відбували ся так само тайно, відкинено 114 голосами против 95. Як зачувати, правительство не противить ся повисшій ухвалї.

Нинї має відбути ся вибір бурмістра Відня. Єсть певною річею, що бурмістром буде вибраний Штробах, а першим віце-бурмістром др. Люеґер.

З Масави доносять, що ґен. Бальдісера станув з своєю армією на три чверти години ходу під Адіґратом — і зараз завів комунікацию з сею крїпостию. Комендант Адіґрату Пратінарі прибув зараз до табору Бальдісери. Рас Манґаша займає коло Адіґрату висші позиції і то утрудняє опорожненє крїпости.

Новинки.

Львів дня 6 мая 1896.

— **Є. В. Цїсар** удїлив погорільцям громади Карів, в равскім повітї, 200 зр. запомоги.

— **Перенесеня.** Президия ц. к. краєвої Дирекциї перенесла управителїв гутничих: Фр. Сашеского зі Стебника до Ляцка, Збигн. Зловодского з Ляцка до Дрогобича, Льва Цеґака з Дрогобича, до Болехова, Валент. Мазуркевича з Болехова до Стебника.

— **Видїл філїї „Просьвіти" в Тернополи** розписав письма до многих місцевостий, де читалень нема, щоби їх заводити, пересилаючи заразом для улекшеня і прискореня справи виготовлені потрібні подання і статути, а де читальнї суть, розіслав відозву, щоби зголошували ся до філїї, коли хотїла би мати у себе відчити. З розісланих письм принесли лише два бажаний успіх, а то в селї Березовици великій засновано читальню, а з місточка Микулинець, де вже читальня істнує, прошено о прибутє з відчитом. В наслїдок того прошеня відбули ся в микулинецкій читальнї два відчити: один при нагодї загальних зборів читальнї дня 7 цьвітня (читав о. Є. Цурковский на тему: „Просьвіта а добробит"), а другий при нагодї вечера, який устроювала читальня в перші роковини смерти заслуженого свого голови пок. Ант. Рибачека дня 26 цьвітня. І той другий відчит мав о. Е. Цурковский на тему „Праця родинна". Крім того взяв видїл ще участь в богослуженю, яке урядила микулинецка читальня в сам день роковин смерти пок. Ант. Рибачека дня 23 цьвітня. В богослуженю взяв видїл участь в той спосіб, що голова філїї о. Евст. Цурковский відправив з місцевим парохом о.М. Павликом поминальне богослуженє і виголосив проповідь. Крім того причинив ся видїл до звеличеня сего торжества ще тим, що віднїс ся до головного видїлу товариства у Львові з предложенєм висланя фотографій покійного для роздачи їх межи єго учеників і товаришів видїлових. Головний видїл вдоволив сему приславши безплатно на руки о. Цурковского сто штук дуже вдатних фотографій.

— **О наших еміґрантах в Бразилії** так пише урядовий дневник бразилійский: Всїх виселенців австрийских висаджують на берег острова, що лежить 50 мінут їзди від головного міста Ріо-Жанейро. На острові так мало води до питя, що треба єї спроваджувати з міста. А довозять єї в човнах. Човен тих нїколи не чистять, а вода стоїть в них нераз по два або й три днї на жарі та ще й мішає ся з морскою водою. Хто ино скоси з виселенців напив ся тої води, дістава все бігунку. Всї виселенцї перуть своє шмаге, одіж і т. д. на березї острова в мори, а від солоної води морскої випране біле, як і тїло остає так само брудне, як і було. Примїщують виселенців по тисяч душ з окладом в великих спальних величезного будинку без вікон. Там тиснуть ся бідаки мов селедцї та покотом спочивають на своїх клунках. Все спить в суміш: молоді і старі, чоловіки і жінки, дївчата й парібки; все серед страшенного бруду і нехарства. В разї пожежи ледви чи утїк би хто в душею. Люди з потребою ходять таки по-за хату; від того скрізь докола бє в ніс, що не видержати. Їсти варить 8 кухарів, а бруд з них аж капає; до великих кітлів кидають все таки не мите. В видїлї

Наталю. В марті того-ж року заключила Анґлїя мир з Бурами і вернула їм назад їх независимість. В 1882 р. вибрано одного із згаданих тріюмвірів, Павла Кріґера, президентом і він єсть ним і доси. Єсть то чоловік дуже розумний, енергічний і оглядний, а Бур душею і тїлом; не ріжнить ся від своїх краянів нїчим, нї ношею, нї звичаями, нї способом житя, а панї президентова зовсїм не з тих европейских, що то уміють лиш як пави походжати по салонах та пишати ся своєю сукнею, або приймати на вечерках гостї та крутити ся на балях — у неї закотити рукави і місити тїсто та печи хлїб для пана президента і єго родини, то занятє, котре передовсїм належить до жінки і господинї дому.

В слїдуючих роках мало правительство богато роботи, заким якось упорядкувало відносини в краю, але клопотам фінансовим все таки не було кінця; аж ось нараз в роках 1886 і 1887 відкрито в двох сторонах краю, в горах Де Кап і на горбах Вітватерсранд богаті жили золота. З бідної доси хлопскої републики став нараз найбогатїйший край на цїлій земли а до краю стали напливати великі капітали з ріжних сторін сьвіта. З капіталами заходили і чужі люди переважно Анґлїйцї і Нїмцї а рівночасно і росла охота Анґлїї забрати так богатий край і зробити з него кольонїю. Дотеперішний лад в краю відповідав зовсїм потребам Бурів, але анґлїйскі капіталісти і їх союзники, всїлякого рода предприємці, не могли з тим ладом погодити ся і домагали ся змін а остаточно лагодили ся таки силою зломити опір Бурів і взяти богатий край в свої руки. Щоби зрозуміти лїпше той стан річи, який остаточно довів до звістних подій в Трансвалїї, треба придивити ся докладнїйше відносинам і державному устроєви сеї републики.

Населенє в Трансвалїї єсть ще дуже рідке, бо на один квадратовий кільометер припадає ледви трох людий; край займає 300.000 квадратових кільометрів землї, а має всего лиш 800.000 душ; з тих же знов лиш 150.000 білих а прочі то Кафри, Зулюси і всїлякі инші племена африканьскі. Межи білими єсть знов чотири пятих частий правдивих Бурів, а прочі, то вже мішанцї, люди зайшлі в новійших часах з ріжних сторін сьвіта. Найвисшим достойником державним єсть президент Кріґер, вибраний в 1893 р. третїй раз президентом. Він сповняє свій уряд при помочи пятьох членів виконуючої ради (uitvoerenden raads). Репрезентация народна складає ся з двох рад народних (Volksraad): першої і другої ради. Ті, що не родили ся в краю, хоч би в нїм осїли і мали свої маєтки, не мають права вибору, а як-раз нїби того домагав ся т. зв. „реформовий комітет" і нїби задля того хотїв викликати ворохобню. Цїлий край дїлить ся на 21 староств, а староста єсть заразом урядником полїтичним, начальником суду і шефом полїциї. Постійного войска нема, але кождий Бур обовязаний від 16 до 60 року житя ставати до оборони краю. Староства дїлять ся на повіти, котрих начальники називають ся польними корнетами (хорунжими, офіцирами найнизшої ранґи). На случай війни склика в той корнет потрібне число людий і они мусять зараз ставити ся. Кождий Бур, скоро его покличуть, мусить сам узброїти ся, як потреба до війни і підчас походу не дістає нїякої заплати, лиш по війнї припадає єму якась часть з добичи. Піддані чужих країв суть увільнені від обовязку служби военної, але лиш в тім случаю, коли держави, до котрих они належать, заключили з Трансвалїєю договір. Безпосередні податки не суть великі, але за то оплати стемплеві страшенно великі; при купнї ґрунту н. пр. треба від кождих 100 зр. вартости платити стемпель на 4 зр. Головним доходом держави суть високі оплати митові від привожених до краю товарів, що знов особливо Анґлїйцям дуже не на руку.

Аж до часу відкритя золотих жил в Трансвалїї було в краю спокійно, держава була собі по просту хлопскою, хлїборобскою державою. Золото викликало величезний рух промисловий і торговельний, до котрого Бури вже з природи неспосібні. До краю налїзло нараз множество чужих людий, елементу неспокійного; міста почали виростати як би по дощи. Досить згадати, що н. пр. в голоснім нинї Йоганнесбурзї число мешканців за 7 лїт зросло до 40.000 душ, значить ся, що року прибувало там пересїчно більше як по півшеста тисяча людий. Можна собі легко уявити, що то значить. Бурів взяв страх, коли побачили, що дїє ся; особливо же налякали ся напливу анґлїйского капіталу, хоч таки єго потребували та анґлїйских предприємців всїлякого рода. Нагадали собі ще не так то давні часи і почали справедливо побоювати ся, щоби Анґлїя не схотїла колись знову забирати їх край. Чим більше чужинцї, звані по бурски „uitlanders" почінали домагати ся прав для себе, тим більше Бури опирали ся їх жаданям і старали ся недопустити їх до впливу в державі. Через цїле законодавство з послїдних років тягне ся як червона нитка змагане не допустити чужинців до впливу, а радше удержати верховодство Бурів супротив тих чужинців. Головним репрезентантом сих змагань єсть як-раз сам президент републики, котрого засадою єсть: Трансвалїя для Трансвальців. Щоби увільнити ся від зависимости анґлїйскої кольонїї капштадскої, він постарав ся о то, що поведено другу зелїзницю через портуґальску кольонїю до моря коло заливу Делаґоа. Анґлїйців уважають Бури взагалї за найбільших своїх ворогів. Більше вже симпатизують з Нїмцями, котрі мають тут також свої капітали. Однакож найбільший вплив в Трансвалїї мають Голяндцї, яко одноплеменники Бурів. Богато Голяндців займає найвисші посади в державі, а навіть всї зелїзницї трансвальскі суть в руках Голяндців.

Цікаві також і характеристичні відносини Бурів до Кафрів; они потверджують наглядно

для хорих лежать недужі на нужденних ліжках понакривані лахами. О чистім білю ані говорити. В відділї для недужих дїтий лежить звичайно по двоє і по троє на однім ліжку. Умерлі дїти довго ще лежать поміж живими, бо до їх обслуги нема нікого, тілько матери самі мусять ходити коло своїх дїтий. А що в шпитали майже всї дїти умирають, то матери таять хоробу своїх дїтий і часто носять їх при груди ще умираючих. Майже що днини можна по спальнях бачити по четверо і по пятеро умерлих дїтий, позагортаних в лахи; пакують їх разом в старі скринї з бульб та так хоронять. Словом найбільша нужда!

— **Громом побиті.** З міста Яшберень на Угорщинї доносять: В часї вправ 11-ої компанїї другого полку гонведів зірвала ся сильна буря. Почало гриміти і грім ударив в середину між вояків. Наслїдки удару були сумні: двох вояків погибло на місци, а кільканайцять потерпіло сильні опареня.

— **Самоубийства.** В Градци найдено дня 29 квітня професора при тамошній школї реміснічій Кароля Пекаріого неживого. Він повісив ся на вікнї. Пекарі був вже від давна нервовий і та слабість була мабуть також причиною самоубийства. Пекарі був свого часу професором при черновецкій школї реміснічій, а в 1875 р. поставив статую Австриї на площи Австриї в Чернівцях. — У Львові було вчера аж три самоубийства. І так в гостели Авербаха при ул. Фірманьскій застрілив ся Петро Блахович, 27-лїтний аґент машин рільничих з Дембицї; — о 8-ій вечером повісив ся на Високім замку Фердинанд Гольштин начальник огневої сторожі з Нового Санча, а на Цетнерівцї під Львовом кинула ся до ставу 70-лїтна женщина Н. Филиповичева. В сїм послїднім случаю не допустили до самоубийства перехожі, бо витягнули старушку з води. Причиною того наміреного самоубийства була нужда і неспосібність до працї.

— **Нещастна пригода.** Минувшого тиждня ударив один ученик тарнівскої ґімназиї в часї забави на шкільнім подвірю свого товариша чоботом в голову. Спершу здавало ся, що удар нїчого не пошкодить. Тимчасом ударений хлопець помер ще тої самої доби в наслїдок згаданого удару, бо опісля показало ся, що мав розбитий череп голови.

— **Цирулик з Поникви.** З Бродів доносять, що тамошна жандармерия відставила до суду цирулика з Поникви, котрий довгий час „лїчив" селян по доохрестних селах. А лїчив їх раз на все і дешево. Вирвав селянинови зуб і скалїчив єму щоку, те селянин платив лише за зуб, а скалїчене щоки було вже безплатним додатком. Иншнй селянин, Карпо Антонишин, зголосив ся до цирулика, аби єму пустив кров; а той не лише кров пустив, але ще й затроїв єї, так що недужий на другий день помер. Таких пригод має він богато на своїй совісти.

— **Дезерция.** З російскої границї доносять, що 36 російских вояків в повнім уоруженю разом з кіньми, котрих відтак продали, утїкло з свого полку і находять са тепер в Галичинї. Причиною дезерциї мало бути нелюдске поступоване старшини з вояками.

— **Покарана самохвальба.** Один каменяр в Ревли, в Росиї, якийсь Касперзон, оголосив в „Ревельскій Ґазетї" що заплатить 3000 рублїв тому, хто найде на памятниках з єго фабрики яку небудь хибу. За кілька днів найшов ся ласий на 3000 рублїв п. Поворотов і оголосив публично, що готов показати Касперзонови на памятниках єго роботи не одну але й більше хиб, однако наперед мусить каменяр дати обіцяні 3000 рублїв в треті руки. Касперзон відповів, що єго фірма досить знана і маюча і не потрібує давати гроший в треті руки, а Поворотова відіслав з претенсиями на дорогу судову. Очевидно, Касперзон не брав собі тої справи поважно, але за то брав єї дуже поважно Поворотов. Він услухав ради каменяря і виступив перед суд з жалобою та з просьбою о назначене комісиї зложеної зі знатоків, аби розслїдила памятники з фабрики Касперзона. Знатоки пішли на кладовище, оглянули памятники і найшли в них дїйстно богато дір, латанини і инших хиб. На основі тих оглядин видав суд вирок, котрим засуджував Касперзона на заплачене 3000 рублїв Поворотову. Касперзон зголосив відклик до висшого суду і подав на свою оборону, що єго оголошене в ґазетї не можна брати на правду, бо то була лише купецка реклама, а за рекляму купець не відповідає. Але суд був иншого погляду як Касперзон і затвердив вирок першої інстанциї, бо — як мотивував — оголошене купця в ґазетї треба зважати за зобовязане.

старий як сьвіт досьвід, що теория а практика не завсїгди ідуть, ба, й часто навіть не можуть іти в парі, та що можливо найчистїйший демократизм одної части суспільности, стаєсь супротив другої аристократизмом, і що демократи між собою та борці за свободу і волю для себе, можуть бути і бувають рівночасно аристократичними гнобителями свободи і волї других.

Коли перші Бури забрали Кафрам їх землї та стались панами в їх краю, мусїла часть домошних жителїв ратуючи свою свободу і волю втїкати далеко на північ; друга часть лишила ся і та розкинена по краю жиє в своїх кралях поміж Бурами. Правда, що Бури не поробили з сих Кафрів простих невільників в цїлім значіню того слова; але они лиш мало що ріжнять ся від них. Бури стали наймати Кафрів яко платних робітників до роботи в поли і за пастухів до своїх стад. В північних сторонах републики, де білих людий ще дуже мало, жиють цїлі племена Кафрів збитими масами, але в окремих, призначених лиш для них повітах, подібно як американьскі Індияни, що з людскости полишені на повільну, природну загибель. Всї тоті независимі Кафри мусять платити державі податок від своїх нужденних хат, а бунти Кафрів бувають найчастїйше з того, що Бури накладають на них що раз то більші податки, або стягають їх з них безпощадно. В очах Бурів уважаєсь Кафр ледви ще чоловіком. Він не має права вибору і не вільно купувати єму землї в републицї. Там, де Кафри жиють спільно з Бурами в одній громадї та стають на службу до білих, не вільно їм по 9 годині вечером виходити з хати, а коли-б вже конче хотїли або мусїли вийти пізнїйше, мусять оповідати ся своїм панам і аж тогди можуть вийти, коли дістануть від свого господаря пашпорт. На улици не вільно їм ходити по тротоарах, лиш мусять іти серединою улицї, куди їздять вози. Се поступоване дасть ся може тим оправдати, що в краю єсть більше Кафрів як Бурів і ті боять ся їх бунту. Кафрам не вільно також заходити до публичних будинків, навіть таких як н. пр. театр. Нехай би котрий з Кафрів зважив ся зайти там, де заходять Бури, або нехай би не уступив ся Бурови з дороги, то зараз палиця в роботї. Від коли настали копальні золота на Вітватерсрандї, то тисячі а тисячі Кафрів ідуть туди і наймають ся там за робітників; єсть то для предприємців добра а дешева сила робоча. Коли там зароблять трохи гроша, вертають назад до своїх кралів. Инші стають по містах на службу за візників, наймитів, двигарів і т. д. Взагалї суть Кафри зручні, скорі до роботи, а хто з ними добре обходить ся, має з них знаменитих робітників. З білими розмавляють они звичайно по бурски, але многі з них говорять і по анґлійски. Кафри взагалї мають великий талант до науки і вивчують ся легко чужої мови, але про їх просьвіту, про їх моральне і материяльне двигнене ніхто не дбає — то чорний віл, що має лиш працювати на аристократичного білого демократа, котрий гордить ся тим, що називає ся хлопом — Буром, а в заміну за єго працю підсуває єму горівку. То-ж по роботї, а ще більше в неділї і сьвята повно по шинках Кафрів а межи поодинокими племенами їх — бо племена жиють зовсїм окремо одні від других, приходить часто до кровавої бійки. Взагалї можна сказати, що білі випирають Кафрів чим раз більше і їх жде вже в недалекім часї така сама судьба, як Індиян в Америцї. Чого не зробить груба сила, то зробить певно — горівка.

(Дальше буде.)

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция руху зелїзниць державних** оповіщує: Зарядженя по причинї будови маґазину на двірци Львів під замком. По причинї будови нового маґазину товарового і повставшого через ее браку місця, заводить ся що до видаваня товарів на стациї Львів під замком, по мисли §. 69 уст. 7 реґуляміну, слїдуючі зарядженя: 1) Товари, котрих виладоване належить до відбираючого, мають бути, в цїли оминеня §. 69 уст. 5. реґул. руху приписаних наслїдків в протягу 6 годин денних виладовані і забрані. За години денні уважає ся час від 7 г. рано до 12 в полудне і від $1^1/_2$ по полудни до 6 години вечером. Недїлї і сьвята не входять в рахунок. 2) Час вільного складу для товарів, котрі після постанови спільної тарифи зелїзниць австро-угорских часть І, розділ Б—VІІ. має ся перевозити в отворених возах, обмежає ся на 48 годин. Назначені під 1) і 2) терміни, що до побираня складового і додатку до него, як тоже що до обчислюваня часу виладованя, унормовані суть постановами заміщеними в части І (розділ Д-Х і ХІІ) спільної тарифи товарової австро-угорских зелїзниць. 3) Складове, за згадані під 2) товари, підвисшає ся з 0·2 кр. на 0·4 кр. за 100 клґ. Повисші зарядженя будуть по скінченю будови маґазину, що імовірно з кінцем червня с. р. послїдує, знесені.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 6 мая. Комісия податкова ухвалила зменшити ценэус для виборів до Ради державної при всїх податках з 5 зр. на 4 зр.

Прага 6 мая. Дощ перестав падати, вода у Велтаві опадає, небезпечність повени минула.

Будапешт 6 мая. Тутешні студенти устроїли велику демонстрацию против вистави в Будапештї. В демонстрациї взяло участь 40.000 людий.

Рух поїздів зелїзничних

важний від 1 мая 1896, після середно-європ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·00	4·40	9·55	6·45	—
Підволочиск	6·00	2·11	—	—	9·30	10·45	—
Підвол. з Підз.	6·14	2·25	—	—	9·48	11·12	—
Черновець	6·10	—	—	10·15	2·45	—	—
Черновець що понедїлка	—	—	—	10·25	—	—	—
Белзця	—	—	—	9·15	—	—	—
Мушини на Тарнів	8·40	11·00	—	4·40	—	6·45[1]	—
Гребенова [2])	—	—	—	—	9·35	—	—
Сколього і Стрия	—	—	—	5·22	9·35	3·05	7·22
Зимної Води [4])	—	—	—	—	1·32	—	—
Брухович [5])	—	—	—	—	1·20	—	—
Брухович [6])	—	—	—	—	3·20	—	—
Янова [7])	—	—	—	9·45	3·00	8·55	—
Янова	—	—	—	9.45[8]	1·05[9]	3·00[10]	6·25[8]

[1]) Від 1 червня до 30 вересня. [2]) Від 10 липня до 31 серпня. [3]) До Сколього лише від 1 мая до 30 вересня вкл. [4]) Від 1 мая до 6 вересня в недїлї і сьвята. [5]) Від 1 мая до 6 вересня в недїлї і сьвята. [6]) Від 1 мая до 6 вересня в будні дни. [7]) Від 1 мая до 15 червня і від 1 вересня до 30 цьвітня кождого дня. [8]) Від 16 червня до 31 серпня що день. [9]) Від 16 червня до 31 серпня в недїлї і сьвята. [10]) Від 16 червня до 31 серпня в тиждневі дни.

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

Берненьскі

СУКНА

Материї модні

І РЕШТКИ.

Найдешевше жерело закупна найґустовнїйших і найлучших фабрикатів.

Жадати належить

богатих колекций найновших материй весняних і лїтних, камґарнових, шевіотових і найлучшого льодену зі складу ц. к. уприв. фабрик товарів з найлучшої вовни і сукна виборового у

МОРИЦА ШВАРЦА

в Цвіттау (Берно.)

Всякі сукна уніформові для товариств. 51

І найменшу скількість висилає ся. Неподобаючий ся товар приймає ся назад. Взірцї франко. Висилка за побранєм.

Тисячні признаня.

Взірцї на котрі нїчого не замовляє ся, прошу звернути.

17

Для

МУЖЧИН

При ослабленю мужескім, мій ц. к. упр. **ґальвано-електричний апарат,** для власного ужитку з добрим успіхом.

Систем проф. Вольти.

Лїкарскі порученя. Проспект в коперті з маркою 10 кр.

І. Авґенфельд,

електротехнїк

Відень, IX., Türkenstrasse 4.

Книжка до науки вареня

вийшла з друку

в рускім язицї.

Обіймає она:

всякі зупи, борщі, холодники, пульпети, книдлї, раки надівані до зуп і др. Найрізнороднїйші знамениті печеві, зрази, біґоси, озори, штуфади, телятину, вепровину, баранину.

Науку

виготовленя знаменитих сосів, що єсть найбільшою штукою.

Леґумини, ярину і др.

Цїна 70 кр.

По присланю переказом почтовим **76 кр.** висилає franco Друкарня нар. **В. Манецкого,** Львів, ул. Коперніка ч. 7. 55

Інсерати

(„оповіщеня приватнї"), як для „Народної Часописи" так також для „Ґазети Львівскої" принимає лиш „Бюро дневників" ЛЮДВИКА ПЛЬОНА, при улицї Кароля Людвика ч. 9, де також знаходить ся Експедиция місцева тих ґазет.

Антікоголь єдино скуточно дїлаюче средство навіть при **безустаннім налозї,** може бути без труду доданий, бо є без смаку і під ґваранциєю нешкідливий — **в наслїдках певний.** Подяки вилїчених стоять до диспозициї. Пачочка з приписом ужитя 3 зр., подвійна пачочка 5 зр. Надсилаючі суму з гори одержують товар franco. Правдиві лише: у **С. Кляйна,** аптикаря в Lugos Nr. 88 Угорщина. 42

Бюро дневників і оголошень

Л. ПЛЬОНА

у Львові

улиця Кароля Людвика ч. 9.

приймає

абонамент на всї дневники

по цїнах оригінальних.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО

купує і продає

всякі ефекти і монети

по курсі данім найдокладнїйшім, не числячи жадної провізиї

Яко добру і певну льокацию поручає:

4% листи гіпотечні коронові
4½% листи гіпотечні
5% листи гіпотечні преміовані
4½% листи Тов. кредитового земс.
4½% листи Банку краєвого
4% листи Банку краєвого
5% облїґациї комунальні Банку крає.
4½% пожичку краєву галицку
4% пожичку краєву галицку коронову
4% пожичку пропінацийну галицку
5% „ „ буковиньску
4½% пожичку угорскої зелїзної дороги державної
4½% пожичку пропінацийну угорску
4% угорскі Облїґациї індемнїзацийні
і всїлякі ренти австрийскі і угорскі,

котрі то папери контора виміни Банку гіпотечного всегда купує і продає

по цїнах найкористнїйших.

Увага: Контора виміни Банку гіпотечного приймає від Вп. купуючих всякі вильосовані, а вже платні місцеві папери цїнні, як також купони за готівку, без всїлякої провізиї, а противно замісцеві лишень за відтрученєм коштів.

До оферт, у котрих вичерпали ся купони, доставляє нових аркушів купонових, за зворотом коштів, котрі сам поносить. 9

Бюро дневників і оголошень

Л. ПЛЬОНА

у Львові

улиця Кароля Людвика число 9.

приймає

абонамент на всї дневники

по цїнах оригінальных.

АРТИКУЛИ ЯПАНЬСКІ

ЗЕРКАЛА, ТОАЛЄТИ ДАМСКІ

знаменитої і добірної якости поручає одинокий магазин люксусовних артикулів і найбільший склад апаратів і приборів фотографічних.

Львів, **Людвик Файґль** Пасаж Гавсмана 8.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.